

EBÜ ALİ eŞ-ŞAŞİ

(bk. ŞAŞİ, Ebü Ali).

EBÜ ALİ et-TENÜHİ

(bk. TENÜHİ, Ebü Ali).

EBÜ ÂMİR el-AKADİ

(أبو عامر العقدي)

Ebü Âmir Abdülmelik b. Amr el-Akadî
(ö. 204/819-20)

Muhaddis.

Benî Kays kabilesinden Akadîler'le olan yakın ilgisi sebebiyle Kaysî ve Akadî nisbeleriyle anılır. Kurre b. Hâlid, Şu'be b. Haccâc, Mâlik b. Enes gibi hocalardan hadis öğrendi. Ali b. Medîni, Ebü Hayseme Zühre b. Harb, İshak b. Râhûye ve Ahmed b. Hanbel gibi muhaddisler de kendisine talebelik ettiler.

Ebü Âmir Basra'nın güvenilir hadis hâfızlarından biriydi. Ahmed b. Hanbel, hadis tahsili için Basra'ya giden bir talebeye Ebü Âmir'den faydalanmasını tavsiye etmişti. Yahyâ b. Maîn ile Ebü Hâtim er-Râzî onu *sadûk**, diğer muhaddisler ise *sika** olarak değerlendirirler. Rivayet ettiği pek çok hadisten bazılarında *Kütüb-i Sitte*'de yer verilmiştir. Ebü Bekir eŞ-Şâfiî'nin (ö. 354/965) rivayetlerinden İbn Gaylân'ın derlediği *el-Gaylâniyyât*'ta da Ebü Âmir'in rivayetleri âli senedlerle zikredilmiştir.

Ebü Âmir el-Akadî 204 (819-20) yılında Basra'da vefat etmiştir. 205'te (820-21) vefat ettiği de kaydedilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *eŞ-Tabakât*, VII, 299; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, V, 425; a.mlf., *et-Târîhu's-şagîr*, II, 304; İbn Kuteybe, *el-Ma'ârif* (Ukkâşe), s. 521; *el-Cerh ve't-ta'dîl*, V, 359-360; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, IX, 469-471; a.mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, I, 347-348; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, VI, 409-410; Süyûtî, *Tabakâtü'l-huffâz* (Ömer), s. 144; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, II, 14.

M. YAŞAR KANDEMİR

EBÜ ÂMİR el-EŞ'ARİ

(أبو عامر الأشعري)

Ubeyd b. Süleym b. Haddâr el-Eş'arî
(ö. 8/630)

Kumandan sahâbî.

İslâmiyet'in ilk devirlerinde müslüman olan Ebü Âmir, Ebü Mûsâ el-Eş'arî'nin amcasıdır. Önceleri âmâ iken gözlerinin sonradan açıldığı ve Habeşistan'a hicret eden müslümanlardan olduğu rivayet edilmektedir.

Mekke'nin fethinde ve Huneyn Gazvesi'nde bulundu. Mekke'nin fethinden sonra Huneyn'de bozguna uğrayan Hevâzinli müşriklerin Evtâs ve Tâif'te toplanarak yeniden savaşa hazırlandıklarını haber alan Hz. Peygamber, Ebü Âmir komutasındaki bir kuvveti Evtâs'a gönderdi; kendisi de Tâif'e hareket etti. Ebü Âmir'e bağlı birlik, yolda Araplar'ın tanınmış şairlerinden Düreyd b. Simme ve adamlarıyla karşılaştı. Düreyd öldürüldü ve yanındaki kuvvetleri dağıtıldı. Daha sonra Evtâs'ta müşriklerle karşı karşıya gelen Ebü Âmir, Hevâzinli dokuz kişiyle birer birer savaştı. Bu sırada her birini önce İslâmiyet'e davet ediyor, kabul etmeyeni öldürüyordu. Sonunda kendisi de okla dizinden yaralandı. Yeğeni Ebü Mûsâ amcasını yaralayan adamı öldürdükten sonra dizindeki oku çıkardı. Ebü Âmir öleceğini anlayınca Ebü Mûsâ'yı yerine komandan tayin etti ve onunla Hz. Peygamber'e selâm gönderdi, kendisine dua etmesini istedi. Çok geçmeden şehid oldu.

Ebü Mûsâ el-Eş'arî amcasının silâhını, atını ve eşyasını Hz. Peygamber'e götürerek selâmını ve dua isteğini bildirdi. Bunun üzerine Resûlullah abdest alıp iki rek'at namaz kıldıktan sonra, "Allahım! Ebü Âmir Ubeyd'e mağfiret et, kendisini kıyamet gününde insanların çoğundan üstün kıl ve cennette ona yüksek bir makam ver" diye dua etti. Ebü Âmir'in eşyası oğluna verildi.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, IV, 129, 164, 201-202, 399, 412; Buhârî, "Cihâd", 69, "Meğâzî", 55; Müslim, "Fezâ'ilü's-şahâbe", 165; Vâkıdî, *el-Meğâzî*, III, 915-916; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 454-455, 457, 459; İbn Sa'd, *eŞ-Tabakât*, II, 151-152; IV, 357-358; Taberî, *Târîh* (Ebü'l-Fazl), III, 79-80; İbn Abdülber, *el-İst'âb*, Kahire, ts., III, 1019; IV, 1704-1705; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, III, 541; VI, 186-188; İbn Hacer, *el-İşâbe* (Bicâvî), IV, 413; VII, 252-253.

NURİ TOPALOĞLU

EBÜ AMMÂR

(bk. TENÂVÜTİ).

EBÜ AMR b. ALÂ

(أبو عمرو بن العلاء)

Ebü Amr Zebbân b. el-Alâ'
b. Ammâr el-Mâzinî el-Basrî
(ö. 154/771)Yedi kıraat imamından biri,
Arap dili ve edebiyatı âlimi.

70 (689) yılında Mekke'de doğdu. Doğum tarihi için 55 (675), 65 (685) ve 68 (688) yılları da kaydedilmiştir (İbn Hallikân, III, 138), doğum yerini Basra ve Kâzerün

olarak zikredenler olmuştur (Enderâbî, s. 83; İbnü'l-Cezerî, I, 289). Adı üzerinde ihtilâf edilerek kendisi için on dokuz isim ileri sürülmüş, ayrıca künyesinin adı olduğu söylenmişse de Zehebî bu isimlerin tamamını zikrettikten sonra Zebbân adını tercih etmiştir (*Ma'rifetü'l-kurrâ*, vr. 25^b-26^a). Ebü Amr'ın bir soru üzerine adının Zebbân olduğunu söylediğine dair rivayete (İbn Mücâhid, s. 80) ve yine ona nisbet edilen bir beyitte kendisinden Zebbân diye söz etmesine (İbnü'l-Enbârî, s. 31; Yâkût, XI, 158) bakılırsa Zehebî'nin tercihinin doğru olduğu söylenebilir. Temîm'in Mâzin koluna mensup olması sebebiyle Mâzinî, hayatının büyük bölümünü Basra'da geçirdiği için Basrî nisbeleriyle anılmıştır. Vekî' b. Cerrâh'tan nakledilen ve Ebü Amr'ın kabir taşında yazılı olduğu ileri sürülen, "Benî Hanîfe'nin mevlâsı Ebü Amr'ın kabridir" ibaresine dayanarak Hanifoğulları'na nisbet edilmişse de annesi Âişe bint Abdurrahman'ın Hanifoğulları'na mensubiyeti veya kendisinin Hanifoğulları'nın halif* olması sebebiyle böyle bir ifadenin kullanılmış olabileceği ileri sürülmüştür (Dâni, *Câmi'u'l-beyân fi'l-kırâ'âti's-seb'*, s. 40).

Ebü Amr'ın çocukluk ve yetişme dönemiyle ilgili bilgiler yetersiz ve çelişkilidir. Henüz küçük bir çocukken kıraat dersi almaya başlamış olmasının (İbn Mücâhid, s. 83) ötesinde bilinen bir şey yoktur. Mekke'de doğup Basra'da yetiştiği ileri sürüldüğü gibi aksi de söylenmiş, ilk tahsil yıllarını Hicaz'da geçirdiği zikredilmiştir. İbn Mücâhid, kıraat ilmini Hicaz kurrâsından öğrendiğini ve bu ilimin onların metodunu benimsediğini söylemektedir (*Kitâbü's-Seb'*, s. 82). Kendisinin anlattığına göre yirmi yaşının üstünde bir genç iken Haccâc b. Yûsuf es-Sekafî'nin adamlarına yakalanmamak için Irak'tan kaçan babasıyla birlikte Yemen'e gitmiş, Yemen çöllerinde Haccâc'ın öldüğünü öğrenmeleri üzerine Basra'ya dönmüşlerdir. İbn Hallikân'ın verdiği bu bilginin doğruluğu kabul edildiği takdirde çocukluğunu Mekke'de geçirdiği, tahsilini buradaki ve Medine'deki âlimlerden belli bir seviyeye getirdikten sonra Basra'ya yerleştiği söylenebilir.

Ebü Amr 154 (771) yılında Küfe'de vefat etti. Bu tarih bazı kaynaklarda 147 (764), 148 (765), 155 (772), 156 (773), 157 (774) ve 159 (776) olarak da zikredilmiştir. Ölümünden önce Dimaşk Valisi Abdülvehhâb b. İbrâhim'den yardım istemek üzere bu şehre gittiği ve Küfe'ye dönerken yolda veya Küfe'ye ulaştıktan